

საბიუჯეტო და საგადასახადო დაგეგმვის როლი ტერიტორიული ერთეულების ფინანსების ორგანიზაციის პროცესში

Role of Budget and Tax Planning in Territorial Unions Financing Organization

ნათია ახალკაცი - დოქტორანტი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
Natia Akhalkatsi - PHD Student
Georgian Technical University

რეზიუმე: ბიუჯეტის შედგენა, განხილვა, დამტკიცება და შესრულება, ყველა ქვეყნისათვის ფაქტობრივად, ერთნაირი ნიშნებით ხასიათდება. განსხვავება თვისობრივად დამახასიათებელ თავისებურებებში ვლინდება. საერთო ის არის, რომ ბიუჯეტის შედგენაში პირდაპირი თუ არაპირდაპირი გზით მთელი მთავრობა _ ცენტრალური და ადგილობრივი მმართველობა დებულობს მონაწილეობას. მოთხოვნათა აღრიცხვა ფინანსურ რესურსებზე ჩვეულებრივად იწყება ქვევიდან. მმართველობითი ორგანოები ფინანსურ რესურსებზე მოთხოვნის შესახებ განაცხადს წარუდგენენ ზემდგომ ორგანოებს და ეს უკანასკნელნი - სამინისტროებს. თითოეული სამინისტრო აერთიანებს ასეთ მოთხოვნებს და წარუდგენს ფინანსთა სამინისტროს. ფინანსთა სამინისტრო, თავის მხრივ, გააერთიანებს ამ მოთხოვნებს (საერთო ჯამი) და გამოიყვანს მთლიანად სახელმწიფო ხარჯებს. ვინაიდან ფინანსთა სამინისტრომ ხარჯები შემოსავლებთან შესაბამისობაში უნდა გამოიყვანოს, ამიტომ იგი ხშირად უმცირებს ხარჯებს ამა თუ იმ უწყებას. აღნიშნული შესწორებების შემდეგ ფინანსთა სამინისტრო სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს გადასცემს მთავრობას. შემდგომ პერიოდში მთავრობის მიერ ფინანსთა სამინისტროსთან ერთად დაზუსტებული ბიუჯეტი გადაეცემა განსახილველად პარლამენტს. პარლამენტის მხრიდან განხილვის შედეგად ბიუჯეტი მტკიცდება და პრეზიდენტის ხელმოწერის შემდეგ იგი შედის ძალაში და იწყება მისი შესრულება.

Budgeting, reviewing, approving and executing is actually done by the same signs for all countries. The difference is characteristic of qualitatively characteristic. Generally, that the whole government- central and local

governance is taking part in the drafting of the budget directly or indirectly. Requirements for accounting on financial resources usually begin from the bottom. The Governing Body submits the application on requesting financial resources to the superior authorities and the latter-ministries. Each Ministry unites these requirements and submits to the Ministry of Finance. The Ministry of Finance, in turn, will unite these requirements (total sum) and bring out total state expenses. Since the Ministry of Finance should bring in expenditures with revenues, it often minimizes the costs of this agency. After this amendment, the Ministry of Fines will hand over the state budget to the government. In the next period, the budget of the government together with the Ministry of Finance will be passed to the Parliament for consideration. As a result of consideration from the Parliament the budget is approved and after the signing of the president it enters into force and starts its implementation.

საკვანძო სიტყვები: საბიუჯეტო დაგეგმვა, საგადასახადო დაგეგმვა, საბიუჯეტო პროცესი, მუნიციპალური ბიუჯეტი, საბიუჯეტო პროცესი.

Key Words: budget planning, tax planning, budgetary process, municipal budget, budgeting process

შესავალი. სახელმწიფო თუ ადგილობრივი ტერიტორიული ერთეულის დონეზე ბიუჯეტის ფორმირების წარმატებები და მისი შესაბამისი ადეკვატური საგადასახადო-საბიუჯეტო პოლიტიკის გატარების ეფექტიანობა დამოკიდებულია ფინანსური ინსტიტუტების სიმტკიცეზე, ბიუჯეტის სისტემასა და მის ანგარიშვალდებულებაზე.

დაგეგმვა და პროგნოზირება მეცნიერულად დასაბუთებული საბიუჯეტო პროცესის შემადგენელი ნაწილია, რომლის გარეშეც სახელმწიფოს საქმიანობა მხოლოდ ეკონომიკასა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მომხდარ ცვლილებებზე რეაგირებით იქნებოდა შემოფარგლული. საბიუჯეტო და საგადასახადო დაგეგმვის ამოცანაა ეკონომიკური და სოციალური მიზნების მიღწევად სხვადასხვა ვარიანტების განხილვის, შეფასებისა და ეფექტიანი ფინანსური პოლიტიკის განხორციელებისათვის შესაძლებლობების შექმნა.

სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის

საქმიანობის სხვადასხვა დონეების დაგეგმვის საფუძველზე ხდება მთელი ქვეყნის, მისი სუბიექტების და მუნიციპალური დაწესებულებების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების საშუალოვადიანი და გრძელვადიანი პროგნოზირება და მომდევნო წლების ყველა დონის ბიუჯეტთა პროექტების შედგენა. საბიუჯეტო-საგადასახადო დაგეგმვის შესახებ ავტორთა უმეტესობის შეხედულებებით საგადასახადო დაგეგმვა განიხილება, როგორც გადასახადებისა და საბიუჯეტო სისტემის სხვა შემოსავლების მაქსიმალურად შესაძლო ოპტიმიზაციისა და დაბეგვრის პრინციპების განხორციელების ღონისძიებათა ერთობლიობა.

ძირითადი ტექსტი. დაგეგმვის როლი საზოგადოების ცხოვრებაში განისაზღვრება მისი ცალკეულ ქვესისტემებისა და ელემენტების მდგომარეობით, რომელსაც იგი იკავებს მართვის სისტემაში. დაგეგმვის არსი გამომდინარეობს მართვის ძირითადი ფუნქციების არსის ანალიზიდან. მართვის ორმაგი ფუნქცია - “მმართველობითი გადაწყვეტილების მომზადება და მიღება” - უპირველეს ყოვლისა გულისხმობს მმართველი სუბიექტის დასახული მიზნებისა და ამოცანების გადაწყვეტის ღონისძიებების შემუშავებას. თავისი შინაარსისთ მოცემული საქმიანობა არის დაგეგმვა. მართვის ორმაგი ფუნქცია მართვის ყველა ფუნქციათა შორის უმთავრესია, რადგან დაგეგმვა მართვის ორგანულად განუყოფელი სტრუქტურული ელემენტი და მისი უმთავრესი ფუნქციის ნაწილია. სავსებით დასაბუთებულად შეიძლება ითქვას, რომ დაგეგმვა მართვის სისტემის ცენტრალური რგოლია.

შესაბამისად, დაგეგმვა, როგორც მართვის სისტემის ცენტრალური რგოლი, საბაზრო ეკონომიკის პირობებშიც არის სახელმწიფოს და მისი ცალკეული სუბიექტების პოლიტიკის განხორციელების ინსტრუმენტი.

ზოგადად დაგეგმვას, კერძოდ კი საბიუჯეტო დაგეგმვას გააჩნია

ერთიანი თეორიული საფუძველი და საერთო პრინციპები, საერთო მეთოდოლოგია, რომელშიც შედის გეგმების, პროგრამების, პროგნოზების და სხვათა შემუშავების მეთოდები. საბიუჯეტო დაგეგმვას უდავოდ თავისი სპეციფიკა აქვს. ისტორიიდან ცნობილია, რომ დაგეგმვა და პროგნოზირება წარმოიშვა მრავალი საუკუნის წინ. გეგმა, როგორც დიდი თუ მცირე მეურნეობის ეკონომიკურ ღონისძიებათა სისტემა, წარმოიშვა შრომის განაწილებასა და კოოპერაციასთან ერთად და არის დროის მოცემულ პერიოდში მეურნეობის გაძღოლის პროგრამა. წარსულში ჩვენს ქვეყანაში ფინანსური დაგეგმვის ძირითადი თავისებურება იყო დაგეგმილი ობიექტების მასშტაბურობა და ის, რომ ფაქტიურად გეგმას კანონმდებლობის ძალა ენიჭებოდა. ეს იყო ქვეყნის მეურნეობისა და მისი დარგების ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ფინანსური გეგმების შესრულების გარანტია. პერსპექტიული ფინანსური დაგეგმვის ნიმუშია ხუთწლიანი გეგმები, რომლებიც დაყოფილი იყო ერთწლიან ციკლებად. ყველა ფინანსური გეგმა დგებოდა დავალების საფუძველზე.

თანამედროვე ავტორების მოსაზრებები “საბიუჯეტო დაგეგმვისა” და “საგადასახადო დაგეგმვის” კატეგორიების შინაარსის შესახებ, აგრეთვე დაგეგმვის მეთოდოლოგიის შემადგენლობის შესახებ გარკვეული თავისებურებებით ხასიათდება. ლ. დრობოზინას თვალსაზრისი ასეთია: “საბიუჯეტო დაგეგმვა არის ერთობლივი საზოგადოებრივი პროდუქტისა და ეროვნული შემოსავლის გეგმაზომიერი განაწილება და გადანაწილება ბიუჯეტის შედგენის, განხილვის, დამტკიცებისა და შესრულების პროცესში”.¹²

საბიუჯეტო დაგეგმვა განიხილება როგორც საბიუჯეტო

¹² ლ. დრობოზინა, ი. კონსტანტინოვი, ლ. ოკუნევა. ფინანსების ზოგადი თეორია. - მოსკოვი: ბანკები და ბირჟები: ЮНИТИ, 2014. გვ. 164.

სისტემისა და ბიუჯეტთშორისი ურთიერთობების მართვის ინსტრუმენტი, რომელიც გამოიყენება ბიუჯეტების შედგენის დროს სახელმწიფოს საბიუჯეტო პოლიტიკიდან გამომდინარე პრინციპებისა და მეთოდების საფუძველზე.

გადასახადების დაგეგმვა მაკროდონეზე არის შესაბამისი დონის ბიუჯეტში საგადასახადო შემოსავლების ოდენობის დასაბუთებული გაანგარიშების ამოცანის გადაჭრის თანმიმდევრული და ამავდროულად განხორციელებული ურთიერთმოქმედი ღონისძიებების პროცესი დროის მოცემულ პერიოდში.

დაგეგმვის მეთოდოლოგია არის საგეგმო გადაწყვეტილებათა შემუშავებისას მიდგომების, პრინციპების, მაჩვენებლების, მეთოდიკებისა და მეთოდების სისტემა. დაგეგმვის მეთოდოლოგიის სტრუქტურული შემადგენლობა დაიყვანება იმ მეთოდების ერთობლიობამდე, რომლებიც ითვლება ობიექტური კანონზომიერების შეცნობის ინსტრუმენტებად და გამოიყენება პრაქტიკულ საქმიანობაში დაგეგმილი ხარჯების გაანგარიშების დროს.

არსებობს შეხედულება, რომელის მიხედვითაც განიხილავენ მეთოდოლოგიის ოთხ დონეს: ფილოსოფიურს, ზოგად-მეცნიერულს, კონკრეტულ-მეცნიერულს და ტექნოლოგიურს. მესამე და მეოთხე დონეების პროცედურების საშუალებით შესაძლებელია ემპირიული მასალის მოპოვება და თეორიული დასაბუთება. დაგეგმვის პროცესისათვის, რომელსაც დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა და პრაქტიკული მიმართულება გააჩნია, ბოლო ორი დონე არის რეგიონული და ადგილობრივი სახელისუფლებო ორგანოების ფინანსური რესურსების მართვის თავისებურებათა ამსახველი ელემენტების სისტემა.

აღსანიშნავია ისიც, რომ მოცემული მიდგომები ითვალისწინებს დაგეგმვის მეთოდოლოგიური აპარატის საერთო შემადგენელ ელემენტებს. თუმცა, საჭიროა მათი დაზუსტება პერსპექტიული ფინანსურ-საბიუჯეტო დაგეგმვის პროცედურების სპეციფიკის გათვალისწინებით. დაგეგმვის მეთოდოლოგიაში სხვა ელემენტებთან ერთად უნდა აისახოს შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტირების თავისებურებები.

საბიუჯეტო დაგეგმვის მეთოდოლოგია, ჩვენი აზრით, შეიძლება, წარმოვადგინოთ შემდეგი კონცეპტუალური კატეგორიებისა და პროცესების სისტემის სახით:

- საბიუჯეტო დაგეგმვის პროცედურათა ორგანიზაციის პრინციპები, რომლებიც ეხება ტერიტორიული ერთეულებისა და მუნიციპალური დაწესებულებების საბიუჯეტო პროცესის დაპროექტებას;

- გეგმიური მაჩვენებლების შემუშავების მეთოდები, რომლებიც გამოიყენება როგორც ინდივიდუალურად, ისე კომპლექსურად;

- მარტივ და ანალიზურ მაჩვენებელთა სისტემა, რომელიც ასახავს საბიუჯეტო შემოსავლებისა და ხარჯვითი კატეგორიებით გამოხატულ საჭიროებათა სტრუქტურას;

- საბიუჯეტო შემოსავლებისა და ხარჯების დაგეგმვასთან დაკავშირებულ ფინანსურ გადაწყვეტილებათა მიღების ხელშემწყობი გარემოს შექმნის პირობები;

- დაგეგმვის ლოგიკა, რომელიც ითვალისწინებს გეგმიურ-საანგარიშო პროცედურების ყველა ეტაპის ურთიერთკავშირს;

- საბიუჯეტო დაგეგმვის ხასიათი – მოკლევადიანი დაგეგმვა (1 წელი) ერთ საბიუჯეტო ციკლში და პერსპექტიული ფინანსურ-საბიუჯეტო დაგეგმვა სამწლიანი პერიოდისათვის;

- საბიუჯეტო დაგეგმვის ტაქტიკური და სტრატეგიული მიზნების სისტემა;

- საბიუჯეტო დაგეგმვის ხარისხისა და ეფექტიანობის მონიტორინგის სტრატეგია;

- საბიუჯეტო-საგადასახადო ანალიზის ინსტრუმენტები, რომლებიც გამოიყენება ფულადი სახსრების ფონდების დაგეგმვის შედეგად ფინანსური და საბიუჯეტო პოტენციალის მართვის შეფასებისათვის.

საგადასახადო დაგეგმვის მეთოდოლოგია, ჩვენი აზრით, განისაზღვრება ისეთი ელემენტებით, რომლებსაც გააჩნიათ მსგავსი თვისებები, მაგრამ საკუთარ ობიექტად აქვთ დაგეგმვის უფრო ვიწრო მიმართულების საგადასახადო პოტენციალი. ესენია:

- საგადასახადო დაგეგმვის პროცედურათა ორგანიზების პრინციპები, რომლებშიც შედის ტერიტორიულ ერთეულებსა და მუნიციპალურ დაწესებულებებში საბიუჯეტო პროცესის ფარგლებში საგადასახადო შემოსავლების გეგმა;

- გეგმიური მაჩვენებლების შემუშავების მეთოდები, რომლებიც გამოიყენება როგორც ინდივიდუალურად, ისე კომპლექსურად;

- მარტივ და ანალიზურ მაჩვენებელთა სისტემა, რომელიც ასახავს საგადასახადო შემოსავლების სტრუქტურას და ფისკალური პოლიტიკის მიმართულებებს;

- საგადასახადო პოტენციალის მართვასთან დაკავშირებულ ფისკალურ გადაწყვეტილებათა მიღების ხელშემწყობი გარემოს ფორმირების პირობები;

- დაგეგმვის ლოგიკა, რომელიც ითვალისწინებს გეგმიურ-საანგარიშო პროცედურების ყველა ეტაპის ურთიერთკავშირს;

- საგადასახადო დაგეგმვის ხასიათი. საგადასახადო შემოსავლების დაგეგმვა ერთწლიანი და სამწლიანი საბიუჯეტო ციკლით;

- საგადასახადო დაგეგმვის ტაქტიკური და სტრატეგიული მიზნების სისტემა;

- საგადასახადო დაგეგმვის ხარისხისა და ეფექტიანობის მონიტორინგის სტრატეგია;

- საგადასახადო ანალიზის ინსტრუმენტები, რომლებიც გამოიყენება საგადასახადო პოტენციალის მართვის შეფასებისათვის ფინანსურ და საბიუჯეტო პოტენციალთან ერთად გადასახადის გადამხდელთა სავალდებულო ფულადი სახსრების შენატანების ფონდების დაგეგმვის გამოყენებით.

მოქმედების ვადის მიხედვით ანსხვავებენ გრძელვადიან გეგმებს: 5-10 და მეტწლიანი, საშუალოვადიან გეგმებს - 3-დან 5 წლამდე და მიმდინარე (წლიურ) გეგმებს. პრაქტიკაში დაგეგმვის სუბიექტთა მოთხოვნილებების გათვალისწინებით დაგეგმვა შეიძლება განხორციელდეს სხვადასხვა პერიოდებზეც.

დაგეგმვის პრინციპები – ეს არის ამოსავალი დებულებები, გეგმიური დოკუმენტების შექმნის, დასაბუთებისა და ორგანიზაციის წესები. ამასთან, მოცემული დებულებები არ არის ერთხელ და სამუდამოდ დადგენილი და ეკონომიკის განვითარების კვალდაკვალ საჭიროებენ დახვეწასა და განახლებას. ჩვენი შეხედულებით, დაგეგმვის ინსტრუმენტების გარდაქმნა უნდა დაიწყოს გეგმიურ-ანალიტიკური პროცედურების მეთოდოლოგიის შემადგენელი ელემენტით, რათა მიზნობრივი მაჩვენებლები და ღონისძიებები მოცემული იყოს თვით დაგეგმვის კონცეფციაში.

საგადასახადო და საბიუჯეტო დაგეგმვის მეთოდოლოგიური

პრინციპებიდან შეიძლება გამოიყოს ორი ჯგუფი, რომელთა აგებულებაც შეესაბამება ტერიტორიული ერთეულებისა და მუნიციპალური დაწესებულებების სახელისუფლებო ორგანოების ფინანსური რესურსების განვითარების მიზნებს:

1. ზოგადი პრინციპები (მიღებულია დაგეგმვის მეთოდოლოგიური აპარატის დებულებათა სისტემატიზაციის საფუძველზე).

2. ბიუჯეტის მდგრადობის უზრუნველყოფის პრინციპები.

პირველ ჯგუფს განეკუთვნება სიზუსტის, შეთანხმების, სისტემურობის, შეგუებადობის, მემკვიდრეობითობის, სოციალური სარგებლიანობის, ბიუჯეტის ეფექტიანობის პრინციპები. მეორე ჯგუფის პრინციპებს განეკუთვნება შემდეგი პრინციპები:

- საგადასახადო და საბიუჯეტო ავტონომიის დაცვის პრინციპი;
- საგადასახადო და საბიუჯეტო პოტენციალის მართვის ინსტრუმენტების ოპტიმიზაციის პრინციპი;
- საბიუჯეტო პროცესის მონაწილეთა ინტერესების ჰარმონიზაციის პრინციპი;
- საბიუჯეტო სახრებისა და მათი ლიკვიდობის გრძელვადიანი პირობებისა და თანაფარდობათა მოდელირების პრინციპი;
- საბიუჯეტო პროცესის ინოვაციურობის პრინციპი;
- დაგეგმვის ხარისხის შეფასების ინდიკატორული ხასიათის პრინციპი.

საგადასახადო დაგეგმვის განვითარების პერსპექტივები მჭიდრო კავშირშია საშუალო და გრძელვადიანი დაგეგმვის მეთოდების დანერგვასთან, რადგან საგადასახადო შემოსავლები, მათი კრებადობისა და საკმარისობის პრობლემების მიუხედავად,

არის რეგიონული და ადგილობრივი ბიუჯეტების შემოსავლების ყველაზე სტაბილური წყარო და საბიუჯეტო გეგმების სტრუქტურის შემუშავების საფუძველი და ორიენტირი. პერსპექტიული დაგეგმვის სისტემაში საგადასახადო შემოსავლების გეგმების შესადგენად, უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა გაიზარდოს საგადასახადო შემოსავლების დაგეგმვის გამოყენებული პროცედურების სანდოობა და სიზუსტე, რაც უკიდურესად მნიშვნელოვანია გრძელვადიანი დაგეგმვისას. იმისათვის, რომ დაგეგმვა შეესაბამებოდეს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ზოგად პროგნოზებს, კორექტირებულ ფინანსურ გეგმას, საჭიროა გავითვალისწინოთ საგადასახადო შემოსავლების პროექტების კორექტირებისთვის საჭირო მექანიზმები, წესები და ანგარიშსწორების აპარატი. ბიუჯეტში, როგორც შემოსავლების სხვადასხვა წყაროთა და ხარჯვის მიმართულებათა ურთიერთდაკავშირებული პარამეტრების სისტემაში მკაცრად განსაზღვრული თანაფარდობით იქმნება გეგმის ყველა ელემენტი. განსაზღვრული და უზრუნველყოფილი იქნება მათი შესაბამისობა ტერიტორიების საგადასახადო და საბიუჯეტო პოლიტიკის დებულებებთან და პერსპექტიული განვითარების სტრატეგიებთან. გარდა ამისა, აღნიშნული მოგვცემს ტერიტორიული ერთეულებისა და მუნიციპალური დაწესებულებების საგადასახადო პოტენციალის პროგნოზირებისა და გამოყენების ყველაზე დასაბუთებული მექანიზმის შექმნის საშუალებას, რომელიც შეესაბამება ტერიტორიების საკუთარი პოტენციალის სტიმულირების ამოცანებს.

იმ ქვეყნებში, სადაც საბიუჯეტო დაგეგმვის პოლიტიკა არ შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს, ტერიტორიულ ერთეულებსა და მუნიციპალურ დაწესებულებებში გეგმიური საქმიანობის პროცესში არასრულყოფილი დაგეგმვის მიზეზია მართვის ყველა დონეს შორის საჭირო დონის ურთიერთკავშირის არარსებობა. უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოში საბიუჯეტო

პროცესების დაგეგმვა მეტად დაახლოებულია განვითარებულ ქვეყნებში დანერგილ სტანდარტებთან.

ადეკვატური საბიუჯეტო და საგადასახადო დაგეგმვისათვის საკმარისი მოცულობის საინფორმაციო ბაზის არარსებობა მთავარი პრობლემას წარმოადგენს. უმეტეს მუნიციპალურ დაწესებულებებში დაგეგმვის საფუძველია მუნიციპალური სტატისტიკა. გარდა ამისა, ადგილობრივი თვითმმართველობა ხშირ შემთხვევაში სწორედ იმის გამო ვერ უზრუნველყოფს სარწმუნო პროგნოზების შემუშავებას, რომ არ გააჩნია მონაცემები სოციალურ-ეკონომიკური პროცესების შესახებ. ამ დროს დაფინანსების ობიექტებისა და სხვა ორგანიზაციების საქმიანობის მაჩვენებლებზე უბრალო დაკვირვებაც კი მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებდა ადგილობრივი ფინანსების მართვას.

დასკვნა. ამგვარად, დაგეგმვის ფუნქციური და პროცედურული საფუძვლების შესწავლის შედეგად საბიუჯეტო დაგეგმვის სისტემაში პროგნოზულ-ანალიტიკური ქვესისტემის შესახებ შეიძლება გაკეთდეს კონცეპტუალური დასკვნა საგადასახადო-საბიუჯეტო პროცესის მიზნობრივი დანიშნულების შესახებ. ჩამოვთვლით იმ ამოცანებს, რომლებიც უნდა გადაწყდეს საგადასახადო-საბიუჯეტო ანალიზის მეთოდების გამოყენებით:

- 1) წინა საბიუჯეტო ციკლში გადასახადის გადამხდელთა საგადასახადო სამართალდარღვევების დაწვრილებითი ანალიზი;
- 2) გადამხდელთა ჯგუფების მიხედვით საგადასახადო შემოსავლების სტრუქტურული ანალიზი;
- 3) საგადასახადო დავალიანების დინამიკის შეფასება;
- 4) საგადასახადო დავალიანების რესტრუქტურირების მეთოდისა და პროცედურების დასაბუთებულობის მონიტორინგი;

5) საბიუჯეტო სისტემაში გადასახადების შეტანის ვადების მიხედვით ხაზინაში ფულადი სახსრების თანაბარზომიერი მოძრაობისა და ხარჯვის ვალდებულებათა ლიმიტების შესრულების ვადებთან შესაბამისობის დადგენა;

6) ტერიტორიის საგადასახადო პოტენციალის ფორმირებისა და გამოყენების ფაქტორების დადგენა ბიუჯეტის პოტენციალის განვითარების პრობლემებთან კავშირში;

7) საბიუჯეტო გეგმებისა და პროგრამების განხორციელების პირობების შეცვლის შეფასება;

8) იმ ფაქტორების სტრუქტურულ-დინამიური ანალიზი, რომლებიც განსაზღვრავს ტერიტორიის საგადასახადო შესაძლებლობებს რესურსების მობილიზაციის მიმართულებით ცალკეული გადასახადების ჭრილში;

9) იმ ინფორმაციული ნაკადების სისტემის ანალიზი, რომლებიც საგეგმო ორგანოებს აწვდიან ოპერატიულ ინფორმაციას ტერიტორიული ერთეულების ან მუნიციპალური დაწესებულების საგადასახადო სისტემისა და საბიუჯეტო ურთიერთობების შესახებ.

გარდა ამისა, რეგიონულ და ადგილობრივ ბიუჯეტთა შემოსავლების დაგეგმვა მოითხოვს მეთოდოლოგიის გაუმჯობესებას, ცნებების დაკონკრეტებას, აგრეთვე ფინანსური და საგადასახადო პოტენციალისა და გადასახადების აკრედიტაციის შეფასების აპარატის სრულყოფას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. კაკულია რ., ბახტაძე ლ., ჯიბუტი ა. - საჯარო ფინანსები: სახელმძღვანელო. - თბილისი, გამომცემლობა „დარბეგი“, 2010.
2. მოსიაშვილი ვ., ჭელიძე მ., ფინანსები, თბილისი გამომცემლობა „დანი“ 2016.
3. ხანთაძე გ., ცაავა გ., საჯარო ფინანსები, (სახელმძღვ.), თბილისი. გამომცემლობა „დანი“ 2013.
4. Бабич А.М.- Финансы: Учебник. – Москва: ИД ФБК-ПРЕСС, 2014. – 760 с.
5. Балабанов А.И.- Финансы. – СПб: Издательство «Питер», 2014. – 192 с.
6. Финансы: Учебник. Под ред. О.Р. Романенко, С.Я.Огородник, М.С. Зязюк, А.А. Славкова. – Киев: Знания, 2014. – 611 с.
7. Сакс Дж. Д., ЛарренФ.Б. – Макроэкономика: Глобальный подход; Пер. с англ. – Москва: Дело. 2006. – 848 с.
8. <https://mof.ge/5161> გადამოწმებული იქნა 14.12.2018.
9. <https://mof.ge/saxelmwifo biujeti wlebis mixedvit> გადამოწმებული იქნა 14.12.2018.
10. <https://www.matsne.gov.ge/> გადამოწმებული იქნა 14.12.2018.